

Asielprocedure en opvang asielzoekers op nieuwe leest geschoeid

Nieuwe regels binnenkort van kracht

Isabelle Poppe | Vluchtelingenwerk Vlaanderen

De asielprocedure en de opvang van asielzoekers kregen in 2006 en 2007 een ware facelift. België voerde een nieuw verblijfsstatuut in: de subsidiaire bescherming.

De asielprocedure zelf wordt grondig hervormd. En alle regels voor de opvang van asielzoekers worden voor het eerst gebundeld in een aparte opvangwet. De opvangwet is van kracht sinds 8 mei 2007.

Op 1 juni treedt de nieuwe asielprocedure volledig in werking.

De nieuwe asielprocedure maakt deel uit van een bredere hervorming van de vreemdelingenwetgeving¹. Er waren verschillende redenen om de asielprocedure aan te pakken. De regering wou een eenvoudigere procedure. De achterstand bij de Raad van State moet weggewerkt. Bovendien moest België een Europese richtlijn over subsidiaire bescherming omzetten in Belgisch recht.

Ook de nieuwe opvangwet² komt er onder impuls van Europa: een Europese richtlijn legt de EU-lidstaten minimumnormen op voor de opvang van asielzoekers.

Nieuwe asielprocedure

De nieuwe asielprocedure gaat wellicht in mei 2007 van start. Enkele aanpassingen werden al doorgevoerd: in oktober 2006 voerde België het subsidiaire beschermingsstatuut in. En in december werden sommige beroepsprocedures al voor een deel gewijzigd.

Subsidiaire bescherming: een nieuw statuut

Subsidiaire bescherming is een beschermingsstatuut

¹ Wet van 15 september 2006 tot wijziging van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen. Wet van 15 september 2006 tot hervorming van de Raad van State en tot de oprichting van een Raad voor Vreemdelingenbetwistingen, B.S., 6 oktober 2006.

² Wet van 23 november 2006 betreffende de opvang van asielzoekers en van bepaalde categorieën van vreemdelingen

voor mensen die niet in aanmerking komen voor een erkenning als vluchteling, maar die ook niet kunnen terugkeren naar hun land van herkomst, omdat ze daar gevaar lopen.

Een Europese richtlijn (2004/83/EG) verplichtte de lidstaten van de Europese Unie om het statuut in te voeren tegen 10 oktober 2006. In België gebeurde dat op 6 oktober 2006, met de publicatie van de wet van 15 september 2006. Die wet voegt het statuut in de bestaande asielprocedure in. Er is dus gekozen voor een éénheidsprocedure: de asielinstanties toetsen elke asielaanvraag eerst aan de criteria van de Conventie van Genève. Kan iemand niet erkend worden als vluchteling, volgens de criteria van de Conventie van Genève, dan gaan de asielinstanties na of de persoon in aanmerking komt voor subsidiaire bescherming.

Criteria

Subsidiaire bescherming wordt toegekend aan personen die een reëel risico lopen op ernstige schade als ze terugkeren naar hun land van herkomst. De wetgever omschrijft ernstige schade als:

- de doodstraf of executie
- een onmenselijke of vernederende behandeling of bestrafing in het land van herkomst
- een ernstige bedreiging van het leven als gevolg van willekeurig geweld in geval van gewapend conflict

Dat laatste slaat op vluchtelingen uit oorlogsgebieden, die vaak niet erkend worden als vluchteling omdat ze niet individueel vervolgd worden.

Tijdelijk verblijfsrecht

Subsidiaire bescherming geeft niet meteen recht op een permanente verblijfsvergunning. Mensen met het statuut krijgen een tijdelijk verblijfsrecht van één jaar, dat de volgende vier jaar telkens met een jaar verlengd wordt. Na vijf jaar pas kan subsidiaire bescherming leiden tot een verblijfsrecht van onbepaalde duur.

Het verblijfsrecht wordt niet automatisch verlengd. Als de situatie in het land van herkomst wijzigt en er geen grond meer is voor subsidiaire bescherming, kan de overheid de verblijfsvergunning intrekken.

Asielprocedure: de verschillende stappen

De oude asielprocedure valt uiteen in een ontvankelijkheidsonderzoek en een gegrondheidsonderzoek. Dat onderscheid bestaat niet meer in de nieuwe procedure. Er zal dus geen sprake meer zijn van ‘ontvankelijk verklaarde asielzoekers’.

Dienst Vreemdelingenzaken onderzoekt of België bevoegd is

De Dienst Vreemdelingenzaken (DVZ) zal niet langer onderzoeken of de asielaanvraag ontvankelijk is. De DVZ zal alleen nagaan of België bevoegd is om de aanvraag te beoordelen (Dublinonderzoek). De dienst zal van de asielzoeker een verklaring afnemen over zijn identiteit, reisroute en dergelijke meer. Maar over zijn of haar asielmotieven wordt een asielzoeker niet meer geïnterviewd op de DVZ. De DVZ zal de asielaanvrager wel een vragenlijst laten invullen, als voorbereiding op

het interview op het Commissariaat-generaal voor Vluchtelingen en Staatlozen.

Als de DVZ oordeelt dat een andere lidstaat bevoegd is, wordt de asielaanvraag geweigerd. De betrokkene wordt dan doorgestuurd naar de bevoegde Europese lidstaat. De aanvrager kan daartegen binnen de dertig dagen een beroep tot nietigverklaring en schorsing indienen bij de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen. Dat beroep werkt niet opschortend.

Commissariaat-generaal voor Vluchtelingen en Staatlozen onderzoekt aanvraag

Het Commissariaat-generaal wordt in de nieuwe asielprocedure dé centrale asielinstantie die onmiddellijk oordeelt over de grond van de asielaanvraag.

Het Commissariaat-generaal toetst de beschermingsaanvraag zowel aan de criteria van de Conventie van Genève als aan de criteria van de subsidiaire bescherming. Waarbij de toetsing van de Conventie voorrang heeft op die van de subsidiaire bescherming. Met andere woorden: als iemand beantwoordt aan de criteria van de Conventie van Genève, wordt hij of zij erkend als vluchteling.

Voor onderdanen van de EU en van landen die een toetredingsverdrag tot de EU ondertekend hebben, geldt

Asielzoekers krijgen geen financiële steun meer. Ze hebben alleen nog recht op materiële opvang.

Het Commissariaat-generaal wordt in de nieuwe asielprocedure de centrale asielinstantie die oordeelt over de grond van de asielaanvraag.

een speciale regeling. De Commissaris-generaal heeft de bevoegdheid om hun aanvraag niet in overweging te nemen als uit hun verklaring niet duidelijk blijkt dat zij een gegronde vrees voor vervolging hebben of een reëel risico lopen op ernstige schade.

Raad voor Vreemdelingenbetwistingen behandelt beroep

Asielaanvragers kunnen tegen een negatieve beslissing van het Commissariaat-generaal in beroep gaan bij de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen: de nieuwe administratieve rechtbank voor vreemdelingenzaken.

Een beroep tegen de beslissing om het dossier van een (toekomstige) EU-onderdaan niet in overweging te nemen, moet binnen de dertig dagen ingediend worden. De Raad voor Vreemdelingenbetwistingen (RVV) toetst alleen de wettigheid van de beslissing van de Commissaris-generaal.

Oordeelt het Commissariaat-generaal dat de asielaanvraag niet gegronnd is, dan heeft de asielaanvrager vijftien dagen de tijd om een beroep in te dienen. De RVV heeft in dit geval volle rechtsmacht. De raad kan de beslissing van het Commissariaat-generaal bevestigen of beslissen om het statuut van vluchteling of van subsidiaire bescherming toch toe te kennen. De RVV kan

foto: Ivo Delrue – ODjCe

het dossier niet zelf onderzoeken. Als de RVV vindt dat er essentiële zaken ontbreken om zich met kennis van zaken uit te spreken over het beroep, kan ze alleen de negatieve beslissing vernietigen. De RVV stuurt het dossier dan terug naar het Commissariaat-generaal, dat een nieuwe beslissing moet nemen.

Het beroep bij de RVV heeft automatisch een schorsend effect. De persoon kan dus niet verwijderd worden, zolang de rechtbank geen uitspraak gedaan heeft.

Raad van State als cassatierechter

Tegen een negatieve beslissing van de RVV is alleen nog een cassatieberoep bij de Raad van State mogelijk. Een nieuwe filterprocedure moet vermijden dat de Raad van State overbelast wordt: de Raad van State onderzoekt eerst of de RVV een substantiële vormvereiste niet nageleefd heeft. Alleen als dat zo is, behandelt ze de zaak ten gronde.

Overgangsmatregelen

De nieuwe asielprocedure, zoals hierboven beschreven, wordt op 1 juni 2007 van kracht. Voor de uitvoering is het wachten op een Koninklijk Besluit. Ondertussen gelden enkele overgangsmatregelen.

De Raad voor Vreemdelingenbetwisting wordt pas actief na de inwerkingtreding van de nieuwe asielprocedure. In afwachting daarvan past de Vaste Beroepscommissie sinds 1 december 2006 de procedure toe die de RVV in de toekomst zal hanteren.

De Raad van State gebruikt de nieuwe filterprocedure sinds 1 december 2006 voor beroepen tegen beslissingen van de Vaste Beroepscommissie. Voor beroepen tegen beslissingen van andere asielinstanties, zal dat pas gebeuren wanneer de nieuwe asielprocedure volledig in werking getreden is.

Nieuwe opvangwet

Ook de opvang van asielzoekers zal er binnenkort anders uitzien. In principe heeft geen enkele asielzoeker nog recht op financiële steun door een OCMW. Alle asielzoekers hebben wel recht op materiële hulp, zolang de procedure loopt.

In het verleden waren de regels voor materiële steun aan asielzoekers verankerd in de OCMW-wet van 8 juli 1976. Daar komt nu verandering in met de opvangwet 'materiële hulp aan asielzoekers en begunstigden van de opvang'.

Het Klein Kasteeltje was het eerste federale opvangcentrum voor asielzoekers.

Voor het eerst sinds de oprichting van het eerste opvangcentrum voor asielzoekers, het Klein Kasteeltje in 1986, zijn de regels voor materiële hulp aan asielzoekers gebundeld in één wet. Na twintig jaar praktijk was dat ook nodig. Maar er is meer. Een Europese richtlijn van 27 januari 2003 legt de lidstaten minimumnormen op voor de opvang van asielzoekers. De Europese Commissie verplichtte de lidstaten om die richtlijn ten laatste op 5 februari om te zetten in de nationale wetgeving.

Voor wie?

De opvangwet bepaalt wie in aanmerking komt voor materiële opvang:

Asielzoekers – ook mensen die subsidiaire bescherming aanvragen – hebben tijdens de hele asielprocedure recht op materiële hulp. Ook tijdens het beroep bij de Raad van State. Het recht eindigt wanneer de Raad van State oordeelt dat een beroep niet door de filterprocedure geraakt of op het ogenblik dat de Raad een negatief arrest ten gronde velt.

Ook **uitgeprocedeerde** asielzoekers kunnen onder bepaalde voorwaarden materiële hulp krijgen:

- als ze aan het einde van de procedure niet terug kunnen naar het land van herkomst omwille van gestaafde medische redenen

- als de overheid aanvaardt dat ze omwille van overmacht niet terug kunnen naar het land van herkomst
- als ze een procedure vrijwillige terugkeer hebben lopen
- als familieleden in de eerste graad nog verder recht op steun hebben.

Voor **niet-begeleide minderjarige vreemdelingen** geldt aan de grens een bijzonder beveiligd opvangstelsel.

Families in **onregelmatig verblijf** kunnen via het OCMW beroep doen op de materiële opvang in federale centra.

Welke materiële hulp wordt er geboden ?

De opvangwet bepaalt de materiële hulp als volgt: huisvesting, voedsel, kleding, medische, maatschappelijke en psychologische begeleiding, zakgeld en de toegang tot juridische bijstand, tolkendiensten, opleidingen en vrijwillige terugkeer.

Materiële hulp wordt verstrekt in een opvangcentrum. Er is in de opvangwet geopteerd voor een opvangstelsel in twee fasen: